

Beata Wiśniewska
Wizytator ds. ewaluacji
KO w Gorzowie Wlkp.
Delegatura w Zielonej Górze

Podsumowanie wizyty w Swansea w Walii w dn. 06-13.11.2011 r.

W niedzielę 6 listopada 2011 r. dla mnie i 10 wizytatorów ds. ewaluacji z różnych regionów Polski rozpoczęła się przygoda z walijskim systemem oświaty i nadzoru w ramach projektu „Program wzmocnienia efektywności systemu nadzoru pedagogicznego i oceny jakości pracy szkoły, etap III”. Przygoda trwała sześć dni, które minęły niepostrzeżenie i żal było odjeżdżać. Urzekający krajobrazy ziemi walijskiej: zamki na wzgórzach, klifowe brzegi Morza Celtyckiego, piękne plaże i intensywna zieleń traw to jedna strona tej przygody. Druga to ciepeli, sympatyczni i otwarci ludzie (w tym nasza przewodniczka podróży po Walii Allison Jenner), kolorowe szkoły, smaczne lunchy i wyśmienita walijska herbatka.

W trakcie wizyty odwiedziliśmy pięć szkół. Dwie z nich to szkoły liczące ponad 1300 uczniów w wieku od 11 do 16 i 18 lat tzw. średnie, pozostałe to szkoły podstawowe liczące od 230 do 300 uczniów w wieku od 3 do 11 lat. Szkoły choć różniące się stylem ich zarządzania bardzo podobne do siebie otwartością nauczycieli oraz dużą różnorodnością narodowościową i kulturową uczniów. To prawdziwie kolorowe szkoły, gdzie indywidualność ucznia jest zaletą, a bariera językowa nie stanowi problemu (dla dużej części uczniów język angielski nie jest pierwszym językiem, którym się posługują). W czasie wizyty mieliśmy okazję rozmowy z uczniami, którzy opowiadali nam o samorządności, atmosferze panującej w szkole, o mocnych stronach dotyczących głównie poziomu nauczania i relacji z nauczycielami, które określili jako bardzo dobre.

Odwiedziny szkół dostarczyły szczegółowych informacji na temat procesu inspekcji prowadzonych przez walijski system nadzoru pedagogicznego. Wszystkie szkoły i instytucje edukacyjne obowiązują ta sama procedura inspekcyjna tj.:

1. Zawiadomienie telefoniczne o zamiarze przeprowadzenia inspekcji na 4 tygodnie przed jej rozpoczęciem.
2. Przekazanie przez szkołę dokumentów, w tym najważniejszy dotyczący autoewaluacji, następnie plan pracy i polityka rozwoju szkoły.
3. Na 4 dni przed inspekcją dyrektor otrzymuje komentarz przedinspekcyjny, powstały na bazie analizy otrzymanych dokumentów szkolnych, wyznaczający kierunki działań badawczych planowanej inspekcji.
4. Inspekcja w szkole rozpoczyna się w poniedziałek w południe i kończy w piątek w porze lunchu. We wtorek, czwartek i piątek inspektorzy przeprowadzają obserwacje zajęć, na które przeznaczają się od 30 do 50% czasu całej inspekcji. Obserwacje prowadzą do oceny lekcji w skali czterostopniowej tj. wyjątkowa, dobra, adekwatna, niezadowolająca. Informacja zwrotna przekazywana jest nauczycielom tuż po obserwacji. Pozostała część czasu inspekcji przeznaczana jest na rozmowy z dowolnie wybranymi przez inspektorów uczniami np. ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi lub dla

- których j. angielski jest drugim językiem. Rozmowy prowadzone są także z zarządem szkoły i z nauczycielami. Oglądane są prace uczniów.
5. Liczba inspektorów jest zależna od wielkości szkoły i zakresu prowadzonych badań.
 6. W ostatnim dniu inspekcji odbywa się spotkanie inspektora ze starszą kadrą szkoły oraz reprezentantem Departamentu Edukacji samorządu lokalnego, celem przekazania wyników inspekcji wraz z rekomendacjami.
 7. Po 45 dniach od pierwszego dnia inspekcji na stronie internetowej Inspektoratu publikowany jest raport.

Raport dotyczy trzech obszarów:

1. Poziom wiedzy kończących szkołę, w tym standardy i wyniki egzaminów: po szkole podstawowej (po 11 roku życia) i po szkole średniej (po 16 roku życia).
2. Jakość programów nauczania i jakość wsparcia dla uczniów.
3. Jakość przywództwa i zarządzania w szkole (dotyczy zarówno dyrektora, który jest tu postrzegany jako główny nauczyciel, jak i nauczycieli liderów nauczanych przedmiotów).

Cały proces inspekcji zmierza do ustalenia odpowiedzi na pytanie „ *Jak dobrze adresaci inspekcji znają swoją szkołę?*”, czyli jaki jest jej aktualny stan, jak sobie radzi i jaki jest jej plan na przyszłość.

Na uwagę zasługuje fakt, że wszystkie uczestniczące w naszych spotkaniach osoby potwierdziły zasadność prowadzonych inspekcji i ich praktyczne znaczenie w rozwoju szkoły pomimo wcześniej przeżywanych obaw o ich wyniki. Bardzo mocno podkreślono znaczenie autoewaluacji, która stanowi podstawę prowadzonych inspekcji i ma duży wpływ na ocenę ewaluowanej szkoły.

Ciekawostką odwiedzin w szkołach okazała się szczególna staranność o podtrzymanie narodowego języka (podwójne nazewnictwo na wszelkich tablicach, emblematach, szyldach) oraz obowiązkowa nauka języka walijskiego. Szczególnym zaskoczeniem okazała się nauka filozofii prowadzona od już od najwcześniejszego etapu edukacji.

Przedmiotem naszych spotkań w podróży inspekcyjnej przez walijski system były nie tylko szkoły, ale m.in. Departament Samorządu regionu Swensea, gdzie zapoznaliśmy się z głównymi założeniami struktury edukacji Walii oraz z systemowymi działaniami w zakresie nadzoru pedagogicznego. Samorząd Swensea jako jeden z 22 samorządów krajowych, odpowiedzialny jest za nadzorowanie 84 szkół podstawowych i 15 szkół średnich. Ze względu na niskie wyniki nauczania w szkołach walijskich, opracowano system wsparcia i interwencji, oparty na pracy liderów systemowych, którymi głównie są dyrektorzy najlepszych szkół w regionie. Planuje się wykorzystanie również liderów przedmiotów, aby wspierali prace szkół wymagających pomocy. Podczas spotkania poruszono także problem szkolnictwa specjalnego, które funkcjonuje w walijskim systemie oświaty. Z zadowoleniem jednak stwierdzono, że uczniowie, którzy wymagają specjalnej pomocy w sposób profesjonalny uzyskują ją w szkołach macierzystych. Zauważyliśmy to wizytując szkoły np. zaobserwowałam elementy systemu nauczania włączającego. Nauczyciele podczas procesu

lekcyjnego mają do dyspozycji od 2 do 4 asystentów, których zadaniem jest pomoc uczniom w zrozumieniu treści programowych lub w pokonaniu barier językowych. Uczniowie mający trudności w adaptacji społecznej lub z deficytami odbywają indywidualne zajęcia podczas, których mogą przezwyciężyć swoje trudności lub braki i ponownie dołączyć do zespołu klasowego.

W czwartek piątego dnia wizyty nastąpił długo oczekiwany przeze mnie i wszystkich czas spotkania z inspektorami walijskiego nadzoru Estyn. Nie miłałam się czekało nas w tym dniu wiele zaskakujących informacji, dzięki którym poznaliśmy istotę funkcjonowania walijskiego systemu ewaluacji. Inspektorzy Jej Wysokości Inspektoratu Edukacji i Przygotowań w Walii to mianowani przez Królową pracownicy służby cywilnej całkowicie niezależni od rządu. Kolejni ministrowie ds. oświaty rządu walijskiego korzystają z rocznych raportów o stanie oświaty sporządzanych przez Inspektorat dokonując sugerowanych zmian w zakresie pracy szkół. Zlecają badania interesujących rząd problemów oraz zasięgają opinii na temat skuteczności wprowadzanych zmian w polityce oświatowej. Inspektorzy są często zapraszani na posiedzenia komisji roboczych, w charakterze doradców.

Wielkim zaskoczeniem dla mnie i pozostałych uczestników tego spotkania, okazał się fakt, że takiej samej procedurze inspekcji podlegają także lokalne władze samorządowe, pod których nadzorem znajdują się ewaluowane szkoły. W sytuacji złych wyników przedstawionych w raportach po inspekcji, minister może podjąć decyzję o wprowadzeniu wskazanego przez siebie komisarza, który będzie zarządzał oświatą w tym regionie. Zdarza się także fakt zamykania szkół, których wyniki są słabe, a podjęte działania naprawcze i pomocowe nie przynoszą efektu. Decyzję o zamknięciu szkoły podejmuje minister a nie Inspektorat.

Estyn ocenia pracę szkół na podstawie prowadzonych inspekcji jedną z czterech ocen skali:

- *wspaniale*- dużo mocnych stron i przykłady dobrych praktyk;
- *dobrze*- dużo mocnych stron, brak ważnych obszarów do naprawy;
- *wystarczająco*-więcej mocnych niż słabych stron;
- *niezadowolająco*- więcej obszarów do poprawy niż mocnych stron.

Konsekwencją powyżej opisanych ocen wynikających z raportów są kategorie przyznawane szkołom przez Inspektorat np.:

- Środki specjalne – co 3 miesiące szkoła podlega reinspekcji, celem oceny efektów podejmowanych działań naprawczych;
- Znaczna naprawa – co roku inspekcja;
- Wymagająca monitorowania- szkoły korzystają z doraźnych inspekcji, ale monitorowane są niektóre tylko obszary.

Generalnie inspekcje prowadzone są w 6 letnim cyklu, które w każdym kolejnym podlegają zmianom wynikającym z ewaluacji raportów.

Równie ciekawym spotkaniem okazała się dla mnie wizyta w Regionalnym Partnerstwie Ucznia się – RLP instytucja powstała w wyniku pomysłu jednego z dyrektorów

departamentu oświaty Swensea na bazie projektu i całkowicie finansowana ze środków EFS. Jedyna taka placówka na terenie Walii i Wielkiej Brytanii. Nowatorstwo jej działań polega na partnerstwie w organizacji szkoleń przez instytucje lub organizacje społeczne. Partnerzy porozumiewają się w zakresie jakości szkoleń dbając, by były one na jak najwyższym merytorycznym poziomie. Są to: samorzady lokalne, instytucje kształcenia zawodowego, przedstawiciele III sektora (instytucje charytatywne i wolontariackie), sektor prywatny (Izba Handlowa), organizacje pomagające w znalezieniu zatrudnienia, uniwersytety. Głównym celem RLP jest rewitalizacja regionu w zakresie edukacji i współpracy z organizacjami oraz instytucjami lokalnymi tj.:

- odpowiadanie na zmieniające się potrzeby rynku pracy;
- zapewnienie dostępu do oferty szkoleń na bardzo dobrym poziomie;
- opracowywanie progresywnych ścieżek rozwoju;
- sprawdzanie adekwatności szkoleń do oczekiwań pracodawców;
- współpraca z pracodawcami;
- przekazywanie informacji na temat rynku pracy;
- dzielenie się informacjami w celu poprawy jakości uczenia się, pozyskiwania funduszy unijnych i jak najlepszego wykorzystania ich dla regionu;
- upowszechnianie dobrych praktyk;
- współpraca z rządem walijskim.

Szybki dostęp do oferty szkoleń umożliwia specjalnie stworzony e-Portal o nazwie Regionalne Obserwatorium Wiedzy i Umiejętności, który zawiera informacje na temat możliwości edukacyjnych w regionie i gromadzi dane o potrzebach rynku pracy, a także miejscach zatrudnienia. Instytucja (RLP) postrzegana jest jako innowacyjna w budowaniu partnerstwa z podmiotami działającymi w regionie i sama służy jako wzór dobrej praktyki.

Program wizyty był bardzo interesujący, dobrze przemyślany i ułożony tak, aby nasza podróż po walijskim systemie nadzoru prowadziła przez szkoły, gdzie ewaluacja = inspekcja znajduje swoje praktyczne zastosowanie, po instytucje, które ten nadzór organizują i prowadzą. W rezultacie dało nam to pełną wiedzę na temat funkcjonującego tam systemu, aczkolwiek pozostawiło jeszcze wiele niewiadomych. Myślę, że warto zgłębiać inne systemy, aby doskonalić własny. Ocenę tego co warto przenieść i jest dobre pozostawiam czytelnikom. Przedstawiony opis jest tylko pewną namiastką, tego co zobaczyłam, ale stanowiącą dla mnie potwierdzenie, że dobrze zorganizowany proces ewaluacji ma sens i prowadzi do rozwoju szkół. System oceniania jakości edukacji prowadzonej w szkołach ma dobre recenzje zarówno u inspektorów prowadzących nadzór, jak i u dyrektorów szkół, nauczycieli oraz uczniów. Według zainteresowanych grup jest on skuteczny i pomocny.